

Wat moet er worden van de Pietersberg ?

In de afgelopen maanden hebben de media herhaaldelijk bericht over projecten die op een of andere wijze te maken hebben met de Pietersberg. Een verscheidenheid aan dossiers : de villa van de heer Dassen, vrije stukjes grond die als achtertuin gebruikt worden, de Zonneberg, de plannen van de ENCI, de parkeerplaats bij Fort St Pieter, de afgrenzing van het gebied van de heer Rieu jr., de Lichtenberg, de volkstuinten, bestemming van de ENCI-groeve, chalet Bergrust, en dergelijke. Hoewel voor elk van deze dossiers aparte gesprekken gevoerd worden, heb ik de indruk dat er een rode draad is die door al deze thema's heenloopt. Velen vinden het jammer dat er van de Pietersberg steeds minder overblijft, en zetten vraagtekens bij de besluitvorming.

Er is volop actie : kennelijk moet er voortdurend iets veranderen, en als er ruimte komt voor meer horeca, toerisme en privé woningen, zijn daar uiteraard gegadigden voor. Dit leidt tot gedetailleerde bouwtekeningen, projectvoorstellen, en aanvragen voor vergunningen. Dat leidt tot intensief overleg met politieke, technische en juridische invalshoeken. Projecten moeten goedgekeurd worden, bestemmingsplannen aangepast, condities overeengekomen, naleving gecontroleerd. Het overgrote deel van de burgers heeft geen tijd zich in dergelijke materie te verdiepen, en denkt vaak dat dat ook weinig zin zou hebben, immers 'de honden blaffen en de karavaan trekt verder'. Ook in de participerende samenleving moet de burger verstek laten gaan - met uitzondering van een kleine groep die de energie kan opbrengen om stichtingen of actiegroepen op te zetten en zijn stem te laten horen.

Voor de doorsnee burger, de 'gewone Maastrichtenaar', is daarmee de zaak niet afgedaan - tenminste dat zou niet zo moeten zijn. Voor mij, en velen met mij, is het duidelijk dat het gebied van en rond de Pietersberg in de afgelopen tien jaren meer van zijn karakter verloren heeft dan in de zestig daaraan voorafgaande jaren. Dat zijn uiteraard persoonlijke meningen, maar daarmee zijn ze nog steeds legitiem. Het draait in eerste instantie niet om juridische, economische, of commerciële argumenten : het gaat om mensen die er trots op zijn dat de stad Maastricht gedurende zo vele jaren na de oorlog het Jekerdal en de Pietersberg heeft weten te beschermen tegen 'ontwikkeling'. Het resultaat was, en is nog steeds, een natuurlijke oase op enkele minuten loopafstand van het centrum van de stad - uniek. Juist daardoor is er kwaadheid en frustratie over het feit dat de afbraak - want zo wordt dat door velen ervaren die dit gebied zien als natuur-erfgoed en het als publiek domein willen beschermen - kennelijk niet te stoppen is. De huidige veranderingen zijn onomkeerbaar, en zullen op termijn de stad van een van haar meest aantrekkelijke landschappen beroven.

Zorgelijk, voor 'gewone burgers', is ook de wijze waarop de besluitvorming verloopt. Uit gesprekken en correspondentie blijkt dat velen ervan overtuigd zijn dat belangrijke besluiten die de toekomst van de Pietersberg bepalen, onderhands genomen worden. Lobbyen lijkt veel belangrijker dan een debat in de Raad of de politiek in het algemeen. De spelregels zijn duidelijk : 'eerst een voet tussen de deur, dan discussie en wat geduld, en vervolgens komt de rest vanzelf'. Geen wonder dat de geruchtenmachine op volle toeren draait - met verhalen over het uitruilen en afstrepen van gunsten, wegvallen van handhaving, van

speciale voorrechten en stilzwijgende beloften, en grote vraagtekens bij de rol en doelstelling van Natuurmonumenten. Het is niet productief om achter alle verhalen aan te gaan, maar het totaal roept het beeld op van de bekende 'vriendenrepubliek'. Het is begrijpelijk dat mensen zich afvragen hoe dit alles in zijn werk gaat en denken 'het zou zomaar kunnen'. Het stadsbestuur pikt deze signalen niet op, en stoomt door. De burger krijgt te horen dat hij helaas te laat is, het niet begrijpt, het verkeerd ziet, dat het helaas niet anders kan, en dat alle deskundigen dat bevestigen. Zo nodig worden consultants ingehuurd zodat de burger het ook eens van een ander hoort. Het resultaat is een 'kat en muis'-spel, wellicht onbedoeld gericht op het ontmoedigen en uitputten van burgers die willen zien hoe besluiten tot stand komen. Alle partijen hebben een voorkeur voor het creëren van *faits accomplis*, waardoor het vertrouwen verder afneemt. Het is een onwenselijke situatie (overigens niet beperkt tot de Pietersberg - als er opeens een Pathé cinema voor het Eiffelgebouw wordt neergezet, is de ontzetting daarover eveneens wijdverbreid). Het argument dat sommige burgers altijd mopperen en later blij zijn met het resultaat dat ondanks hen is bereikt, is te gemakkelijk.

Deze twee thema's (het behoud van de unieke sfeer van Maastricht zuid-west en meer openheid in de besluitvorming) zijn aan elkaar gekoppeld. Tezamen bepalen zij wat de volgende stappen zouden moeten zijn. Allereerst is dit een zaak waar de politiek, en met name de Raad, actief bij betrokken moet worden. Om een voorbeeld te noemen : heeft de gemeente aan de heer Dassen toezeggingen gedaan die ertoe leidden dat hij stukken grond heeft gekocht ver boven de marktwaarde, wetende dat dat wel 'in order zou komen' ? Zo niet, dan is zijn situatie dezelfde als die van de vorige eigenaar, en komt het onderwerp te zijner tijd op de agenda. Zo ja, dan dient de Raad te vernemen wat deze afspraken inhouden. Het is ongewenst dat over onroerend goed, voorschriften en bestemmingsplannen, geruchten blijven rondzingen - en het is niet nodig. Ook burgers die zich niet in detail met deze zaken kunnen of willen bezighouden, hebben het recht om gehoord te worden - ook als hun bezorgdheid niet tot concrete en formele bezwaren te herleiden is, maar als deze berust op het algehele gevoel dat de stad hier niet goed bezig is, kortom geen goede rentmeester is. Het kan niet zo zijn dat de gemeente deze meningen een beetje vaag, onpraktisch en hinderlijk vindt, en ze eenvoudigweg negeert.

In concreto : de stad Maastricht heeft recht op overleg over de lange termijn bedoelingen met het gebied Pietersberg en Jekerdal. Dat is dringend want vanaf de ENCI-groeve tot de Luikerweg loert het gevaar van voortgaande commercialisering , verkaveling en degradatie. Het verschijnen van te grote parkeerplaatsen, palen met veiligheidscamera's, kaarsrecht hekken en bomenrijen, exotische dieren, oprijlanen e.d. laat zien dat een goede afloop geenszins vaststaat. Als volgende stappen kan men denken aan een rechtstreeks beroep op de burgerij op grond van vergelijkingen van 2005 en 2015. Op de Raad kan een beroep gedaan worden om geen *faits accomplis* te accepteren die het karakter van een uniek gebied onomkeerbaar veranderen. Bestuurders dienen een beeld van het gehele gebied te schetsen voordat zij elk ingediend voorstel in isolement gaan bespreken. Ook burgers die niet-economische motieven centraal stellen, moeten in de beginfase van projecten hun stem kunnen laten horen. Hierbij gaat het dus niet om discussies over afmetingen, zichtlijnen, fauna, decibels - hoe noodzakelijk deze gesprekken ook zijn. Het gaat om de fase die daaraan voorafgaat, om « the big picture ». Het gaat er om in een vroeg stadium megalomane en niet passende ontwikkelingen tegen te houden, met het motto « 'nee' is

'nee' ». Er zijn meestal compromissen te vinden maar dat vereist meer dan enkele kleine concessies. Als de heer Dassen een derde van zijn terrein met hekken en bomen omzoomt, is dat een geheel andere propositie dan hetgeen thans te gebeuren staat. De centrale vraag zou moeten zijn hoe een aantal commerciële en persoonlijke belangen geacomodeerd kan worden op een wijze die aan het karakter van de Pietersberg als publiek domein geen afbreuk doet. De criteria daarvoor zijn subjectief, maar een redelijk en duurzaam evenwicht zou het doel moeten zijn.

Maastricht, 22 mei 2015

JdV